

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Rapport

Tap og mislighold i banker

Per 30.06.2022

Innhold

1. HOVEDINNTRYKK	3
2. BRUTTO UTLÅN	5
3. TAPSAVSETNINGER	7
4. MISLIGHOLDTE UTLÅN	9
5. TAPSAVSETNINGER PÅ MISLIGHOLDTE UTLÅN	11
6. BETALINGSLETTELSER	13
7. RESULTATFØRTE UTLÅNSTAP	14
VEDLEGG	16

1. Hovedinntrykk

Per 30. juni 2022 var andelen utlån med økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3 iht. IFRS 9, se omtale i boks nedenfor) omtrent uendret sammenliknet med ett år tidligere. I personmarkedet har andelen utlån med økt kredittrisiko økt det siste året, til tross for omfattende salg av misligholdte utlånsporteføljer i forbrukslånsbanker, mens den er redusert i bedriftsmarkedet.

Flere indikatorer for kredittkvalitet i norske banker er forbedret det siste året. Tapsavsetningene sank ytterligere i andre kvartal 2022, og har det siste året blitt redusert for utlån i alle tre IFRS 9-trinn. Andelen av utlånsvolumet som er misligholdt var ved utgangen av juni 2022 på et lavere nivå enn før pandemien. Nedgangen skyldes i hovedsak porteføljesalg i forbrukslånsbanker samt konstatering av tap og tilbakeføring av tapsavsetninger i gruppen av store banker. Omfanget av betalingslettelser har samlet sett gått ned det siste året. De resultatførte utlånstapene utgjorde 0,05 prosent (annualisert) av utlånsvolumet i første halvår 2022.

Det er betydelig usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen. Forstyrrelser i forsyningskjedene, blant annet som følge av koronapandemien og krigen i Ukraina, har svekket vekstutsiktene og bidratt til kraftig økning i prisveksten globalt. Sentralbanker i flere land, også i Norge, har satt opp styringsrentene og varslet ytterligere renteøkninger for å få ned inflasjonen. Dersom norsk og internasjonal økonomi rammes av såkalt stagflasjon, der inflasjonen holder seg høy selv om realøkonomien stagnerer og arbeidsmarkedet svekkes, vil bankenes tap kunne øke betydelig. Den økte usikkerheten gjør det utfordrende å vurdere kredittrisikoen i tiden fremover.

Definisjoner

Brutto utlån

Balanseførte utlån til kunder før tapsavsetninger, som inngår i regnskapslinjen "Utlån til og fordringer på kunder" i foretakenes balanseoppstilling. Utlån overført til deleide OMF-foretak er ikke inkludert siden bankene ikke rapporterer tap og mislighold på disse.

Utlån med økt kredittrisiko

Brutto utlån til kunder klassifisert i trinn 2 og 3 etter IFRS 9. Utlån med vesentlig økt kredittrisiko skal plasseres i trinn 2, mens trinn 3 skal benyttes når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet.¹

Tapsavsetninger

Tapsavsetninger på utlån til kunder, som inngår i og reduserer regnskapslinjen "Utlån til og fordringer på kunder" i foretakenes balanseoppstilling. Rapporten analyserer tapsavsetninger på utlån i respektive IFRS 9-trinn både nominelt og som andel av utlånsvolumet i hvert trinn.

Misligholdte utlån

Ifølge artikkel 178 i kapitalkravsregelverket (CRR) skal et utlån regnes som misligholdt dersom et betalingskrav har forfalt med mer enn 90 dager og beløpet ikke er uvesentlig ("betalingsmislighold"), eller dersom det er lite sannsynlig at motparten vil være i stand til å innfri forpliktelsene sine ("andre misligholdte utlån")². Forordningen er gjort gjeldende i Norge gjennom § 2 i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV (CRR/CRD IV-forskriften). Den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) har publisert retningslinjer (GL-2016-07) for hvordan bankene skal identifisere mislighold, som norske banker og kredittforetak er forventet å etterleve. I rundskriv 4/2020 *Identifisering av misleghaldne engasjement* viser Finanstilsynet til EBAs retningslinjer.

Resultatførte utlånstap

De resultatførte utlånstapene består av konstaterte tap fratrasket inngang på tidligere konstaterte tap og endring i tapsavsetninger fra forrige periode. Rapporten analyserer resultatførte tap på utlån, ubenyttede kreditter og garantier som andel av brutto utlån til kunder. Tap på rentebærende verdipapirer er ikke inkludert i indikatoren. Rapporten baserer seg hovedsakelig på tall fra ORBOF³, der resultatførte tap ikke rapporteres sektorfordelt.

¹ Se vedlegg 1 for nærmere beskrivelse av klassifisering av utlån etter IFRS 9.

² Jf. kriteriene angitt av CRR art 178(3). Kriteriene er ytterligere presisert i EBAs Guideline on the application of the definition of default under Article 178 of Regulation (EU) No 575/2013 ([EBA/GL/2016/07](#)).

³ Se vedlegg 2 for nærmere beskrivelse av datagrunnlaget.

2. Brutto utlån

2.1 Betydelig økt utlånsvekst i bedriftsmarkedet, redusert vekst i personmarkedet

- Bankenes⁴ utlån i personmarkedet⁵ var 4,2 prosent høyere ved utgangen av andre kvartal 2022 enn på samme tid året før, se tabell 1. Årsveksten er lavere enn i de foregående kvartalene. Gruppen⁶ av store banker har hatt en gradvis reduksjon i tolv månedersveksten det siste året, mens den har økt i gruppen av mellomstore banker, til tross for en nedgang i omfanget av forbrukslån.
- Veksten i bankenes utlån til bedriftskunder avtok betydelig etter pandemiutbruddet, men har det siste året økt markert, se tabell 2. Tolv månedersveksten i bedriftsmarkedet var vesentlig høyere per 30. juni 2022 enn ett år tidligere for gruppene av store og mindre banker, men ble i samme periode noe redusert for gruppen av mellomstore banker.

Tabell 1 Utlånsvolum og utlånsvekst. Personmarkedet

		30.06.2021	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1435	1453	1457	1454	1475
	Kvartalsvekst (prosent)	2,3	1,2	0,3	-0,2	1,4
	Tolv månedersvekst (prosent)	6,1	5,4	4,6	3,7	2,8
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	735	744	753	762	783
	Kvartalsvekst (prosent)	2,2	1,1	1,2	1,2	2,8
	Tolv månedersvekst (prosent)	4,7	4,6	4,9	5,9	6,4
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	176	177	181	182	187
	Kvartalsvekst (prosent)	3,2	1,1	1,8	0,8	2,4
	Tolv månedersvekst (prosent)	6,6	6,0	6,8	7,1	6,2
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	2346	2374	2390	2398	2445
	Kvartalsvekst (prosent)	2,4	1,2	0,7	0,3	1,9
	Tolv månedersvekst (prosent)	5,7	5,2	4,8	4,6	4,2

Kilde: Finanstilsynet

Tabell 2 Utlånsvolum og utlånsvekst. Bedriftsmarkedet

		30.06.2021	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022
Store banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	947	948	968	987	1036
	Kvartalsvekst (prosent)	1,1	0,0	2,2	2,0	5,0
	Tolv månedersvekst (prosent)	0,1	-0,2	2,8	5,3	9,4
Mellomstore banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	249	250	254	258	266
	Kvartalsvekst (prosent)	1,8	0,3	1,8	1,6	2,8
	Tolv månedersvekst (prosent)	7,6	6,4	5,3	5,6	6,7
Mindre banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	56	58	59	61	64
	Kvartalsvekst (prosent)	3,1	2,1	3,4	2,3	4,7
	Tolv månedersvekst (prosent)	3,8	6,4	9,9	11,3	13,1
Alle banker	Utlånsvolum (mrd. kroner)	1253	1255	1282	1306	1366
	Kvartalsvekst (prosent)	1,3	0,2	2,2	1,9	4,5
	Tolv månedersvekst (prosent)	1,7	1,3	3,6	5,7	9,0

Kilde: Finanstilsynet

⁴ Inkludert heleide kreditt- og finansieringsforetak, se vedlegg 2 for nærmere detaljer.

⁵ Tall for personmarkedet og bedriftsmarkedet i denne rapporten inkluderer utlån i utlandet.

⁶ Store banker: DNB Bank og de 6 store regionsparebankene (Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebank 1 SMN, Sparebank 1 SR-Bank, Sparebank 1 Østlandet, Sparebanken Sør og Sparebanken Vest), Mellomstore: Øvrige norske banker med en forvaltningskapital større enn 10 mrd. kroner, Mindre: Norske banker med forvaltningskapital mindre enn 10 mrd. kroner.

Informasjon om rapportert utlånsvolum fordelt på IFRS 9-trinn

Fra og med første kvartal 2021 ble det innført ny kvartalsvis rapportering av brutto utlån fordelt på de tre IFRS 9-trinnene. Rapporteringen er obligatorisk for banker, kredittforetak og finansieringsforetak.

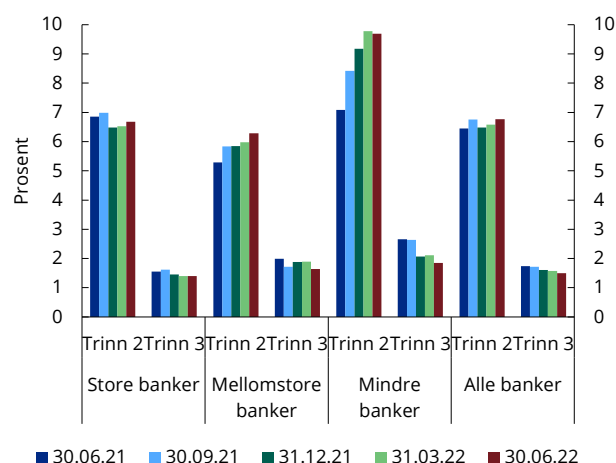
Det har blitt avdekket enkelte feil i de opprinnelig innsendte tallene i perioden første kvartal 2021 til andre kvartal 2022, og rapporteringene har blitt korrigert.

Finanstilsynet sendte i april 2022 et likelydende brev til alle banker, kredittforetak og finansieringsforetak, der rapportørene ble bedt om å foreta en kvalitetskontroll av datagrunnlaget for utlån fordelt på IFRS 9-trinn.

2.2 Marginal økning i utlån med økt kredittrisiko

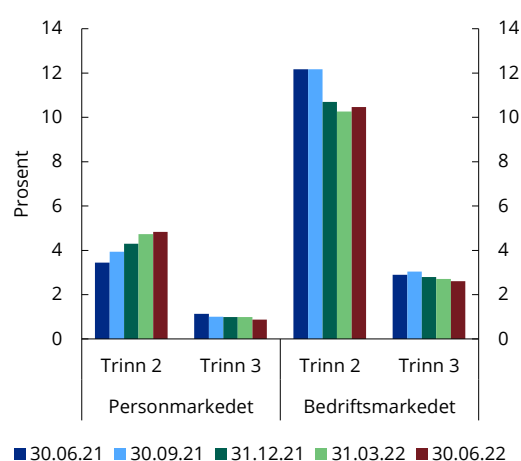
- Andelen utlån med økt kredittrisiko (dvs. utlån i trinn 2 og 3) var 8,3 prosent for bankene samlet ved utgangen av andre kvartal 2022, om lag uendret sammenlignet med ett år før.
- Andelen utlån i trinn 2, dvs. utlån med vesentlig økt kredittrisiko hvor det ikke har vært en tapshendelse, var ved utgangen av juni 2022 noe høyere enn på samme tidspunkt året før, se figur 1. Andelen har det siste året økt mest i gruppen av mindre banker, som blant annet skyldes tilpasninger i risikoklassifiseringsmodellen⁷ som benyttes for personkunder i mange av bankene i denne gruppen.
- Andelen utlån i trinn 3, dvs. kredittforringede utlån, har det siste året blitt redusert i samtlige bankgrupper. I gruppen av store banker skyldes nedgangen blant annet konstatering av tap. I gruppen av mellomstore og mindre banker har salg av misligholdte utlånsporteføljer bidratt til en lavere andel utlån i trinn 3.
- Andelen utlån med økt kredittrisiko i personmarkedet har det siste året økt for bankene samlet, til tross for omfattende salg av misligholdte utlånsporteføljer i forbrukslånsbanker⁸, se figur 2. I bedriftsmarkedet har andelen gått ned i samme periode.

**Figur 1 Andel utlån med økt kredittrisiko.
Fordelt på bankgrupper**

Kilde: Finanstilsynet

**Figur 2 Andel utlån med økt kredittrisiko.
Fordelt på kunde grupper**

Kilde: Finanstilsynet

⁷ En av årsakene til tilpasningene var at tidligere modell underestimerte misligholds sannsynligheten for enkelte risikoklasser.

⁸ For mer om salg av misligholdte forbrukslån, se Finanstilsynets [resultatrapport for finansforetak for 1. halvår 2022](#).

3. Tapsavsetninger

Bankenes tapsavsetninger skal være forventningsrette og bygge på scenarioer som reflekterer beste anslag på den framtidige makroøkonomiske utviklingen basert på eksternt tilgjengelig informasjon. Norsk økonomi er fortsatt preget av høy aktivitet, og prognoser fra blant annet Statistisk sentralbyrå viser en moderat avdemping i aktiviteten. Samtidig er det betydelig usikkerhet om den videre økonomiske utviklingen, noe som gjør det utfordrende å vurdere kredittrisikoen i tiden fremover.

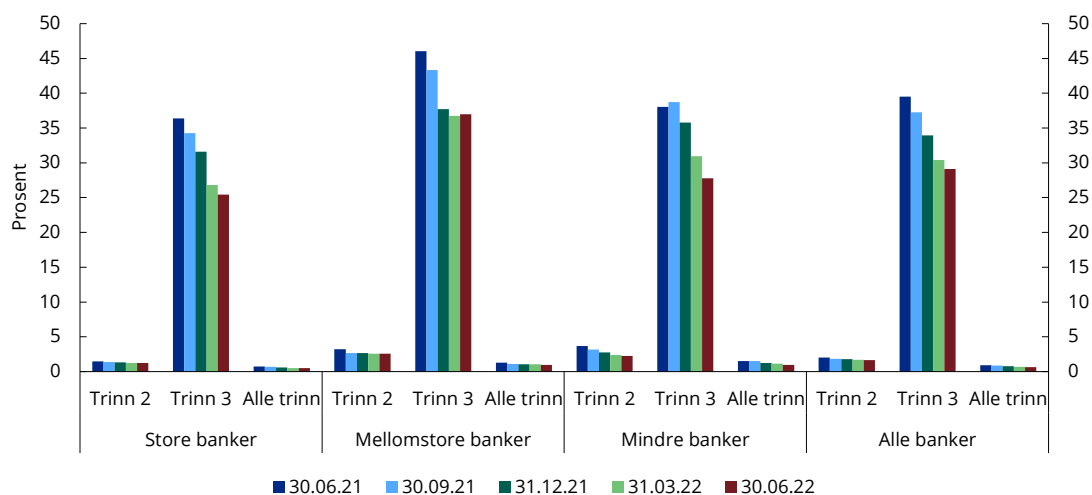
3.1 Ytterligere nedgang i bankenes samlede tapsavsetninger

- De samlede tapsavsetningene i norske banker sank ytterligere i andre kvartal 2022, og var ved utgangen av kvartalet 24,9 prosent lavere enn ett år tidligere. Nedgangen skyldes i stor grad tilbakeføringer av tidligere tapsavsetninger og konstatering av tap i gruppen av store banker, men også de to øvrige bankgruppene har redusert tapsavsetningene det siste året. Nedgangen i gruppene av mindre og mellomstore banker skyldes hovedsakelig salg av porteføljer med misligholdte forbrukslån.
- Bankenes samlede tapsavsetninger som andel av utlånsvolumet (avsetningsgrad) var 0,7 prosent ved utgangen av andre kvartal 2022, som er 0,2 prosentpoeng lavere enn på samme tid året før.

3.2 Reduksjon i tapsavsetningene i samtlige IFRS 9-trinn siste år

- I trinn 3 var bankenes samlede tapsavsetninger 32,2 prosent lavere ved utgangen av andre kvartal 2022 enn ett år tidligere, hovedsakelig grunnet en nedgang i gruppen av store banker. Porteføljesalg i de to øvrige bankgruppene bidro også betydelig til den samlede nedgangen i trinn 3-avsetninger det siste året. Avsetningsgraden i trinn 3 har gått markert ned i samtlige bankgrupper det siste året, se figur 3.
- Bankenes tapsavsetninger i trinn 2 var 7,1 prosent lavere ved utgangen av andre kvartal enn ett år tidligere, hovedsakelig grunnet en reduksjon i gruppen av store banker. Gruppen av mellomstore banker økte tapsavsetningene i trinn 2 i samme periode, og økningen skjedde hovedsakelig i forbrukslånsbanker. Avsetningsgraden i trinn 2 for bankene samlet har gått gradvis ned det siste året.
- I trinn 1 har bankenes tapsavsetninger blitt redusert med 0,1 prosent siste år. Tapsavsetningene i både trinn 1 og 2 er betydelig lavere enn i trinn 3, og de prosentvise endringene fra en periode til en annen kan derfor svinge mer. Trinn 1 består av utlån hvor kredittrisikoen ikke anses økt, og har svært lav avsetningsgrad.

Figur 3 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn⁹. Fordelt på bankgrupper

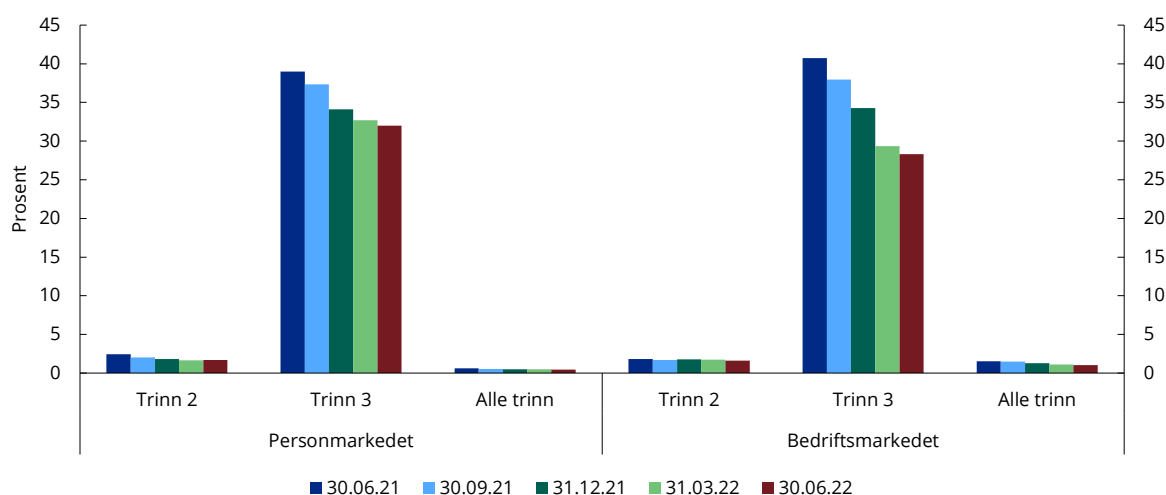

Kilde: Finanstilsynet

3.3 Redusert avsetningsgrad både i personmarkedet og bedriftsmarkedet

- Bankenes samlede tapsavsetninger på utlån i personmarkedet var 23,2 prosent lavere ved utgangen av juni 2022 enn ett år tidligere. Mesteparten av reduksjonen skyldes lavere tapsavsetninger i trinn 3 i gruppen av mellomstore banker som følge av salg av misligholdte utlånsporteføljer.
- For utlån til bedrifter ble bankenes tapsavsetninger redusert med 25,8 prosent siste år, primært grunnet tilbakeføringer og konstatering av tap i gruppen av store banker. En stor del av tilbakeføringene var knyttet til næringene olje, gass og offshore, samt shipping.
- Bankene har redusert avsetningsgraden både for utlån til personkunder og bedriftskunder siste år, se figur 4. Avsetningsgraden ble særlig redusert for bedriftsutlån i trinn 3.

Figur 4 Avsetningsgrad for utlån i IFRS 9-trinn. Fordelt på kundeogrupper

Kilde: Finanstilsynet

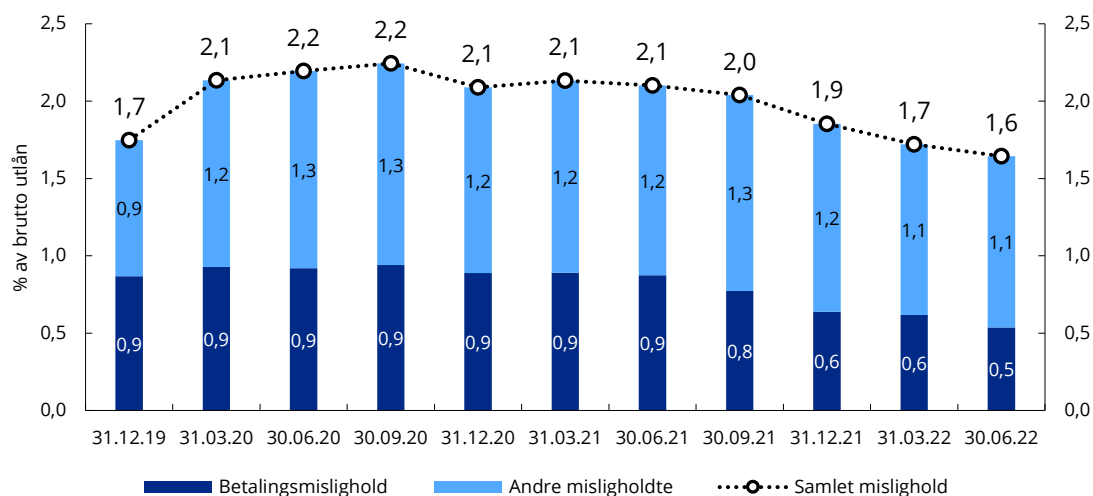
⁹ Kun utlån som vurderes i IFRS 9-trinn er inkludert i figuren. Avsetningsgraden i trinn 1 er svært lav i samtlige bankgrupper, og vises derfor ikke. Videre betyr avsetningsgrad for "Alle trinn" at tapsavsetninger i IFRS 9-trinn 1 til 3 ses i forhold til summen av utlånsvolumet i alle tre trinn. Ovennevnte gjelder også for figur 4.

4. Misligholdte utlån

4.1 Misligholdsandelen lavere enn før pandemien

- Volumet av misligholdte utlån gikk ytterligere ned i andre kvartal 2022, og ved utgangen av kvartalet var volumet av misligholdte utlån 17,2 prosent lavere enn ett år før. Utviklingen skyldes hovedsakelig en markert nedgang i volumet av betalingsmislighold (krav forfalt med mer enn 90 dager) i et fåtall banker.
- For bankene samlet er betalingsmisligholdet redusert med 35,0 prosent det siste året.
- Volumet av andre misligholdte utlån (lån hvor det er lite sannsynlig at låntaker vil være i stand til å innfri sine forpliktelser) ble noe redusert for bankene samlet siste år. Utviklingen skyldes hovedsakelig en reduksjon i volumet av andre misligholdte lån i gruppen av store banker. Nedgangen siste år ble noe motvirket av at andre misligholdte utlån økte med 5,1 prosent i gruppen av store banker i andre kvartal 2022.
- Misligholdsandelen (misligholdte utlån i prosent av brutto utlån) har sunket for bankene samlet det siste året, til 1,6 prosent ved utgangen av juni 2022, se figur 5. Utviklingen kan indikere en forbedring av kredittkvaliteten i bankenes utlånsporteføljer i denne perioden. Ved utgangen av andre kvartal 2022 var misligholdsandelen på et lavere nivå enn før pandemien.
- Per 30. juni 2022 utgjorde andre misligholdte utlån 67 prosent av samlet misligholdt volum, som er en økning på 9 prosentpoeng sammenlignet med ett år før.

Figur 5 Misligholdte utlån, fordelt på betalingsmislighold og andre misligholdte

Kilde: Finanstilsynet

4.2 Lavere misligholdsandel både i personmarkedet og bedriftsmarkedet

- Volumet av misligholdte utlån¹⁰ til bankenes personkunder ble redusert med 27,6 prosent fra utgangen av juni 2021 til utgangen av juni 2022, hovedsakelig grunnet omfattende porteføljesalg i forbrukslånsbanker.
- Misligholdsandelen i personmarkedet har sunket noe det siste året, se tabell 3.

¹⁰ Betalingsmislighold og andre misligholdte utlån.

- I bedriftsmarkedet har volumet av misligholdte utlån variert noe det siste året, og var 11,5 prosent lavere ved utgangen av andre kvartal 2022 enn ett år tidligere. Store deler av reduksjonen skyldes en nedgang i andre misligholdte utlån i gruppen av store banker i første kvartal 2022.
- Misligholdsandelen i bedriftsmarkedet var lavere ved utgangen av juni 2022 enn ett år tidligere, etter nedgang de tre siste kvartalene.

Tabell 3 Misligholdsandel¹¹, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.06.2021	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022
Personmarkedet					
Store banker	0,39	0,40	0,36	0,36	0,36
Mellomstore banker	2,52	2,11	1,99	1,93	1,64
Mindre banker	2,76	2,53	1,75	1,85	1,58
Alle banker	1,24	1,10	0,98	0,97	0,86
Bedriftsmarkedet					
Store banker	4,23	4,33	3,88	3,36	3,31
Mellomstore banker	2,37	2,37	2,43	2,46	2,30
Mindre banker	3,05	3,06	3,11	2,90	2,76
Alle banker	3,81	3,88	3,56	3,16	3,09

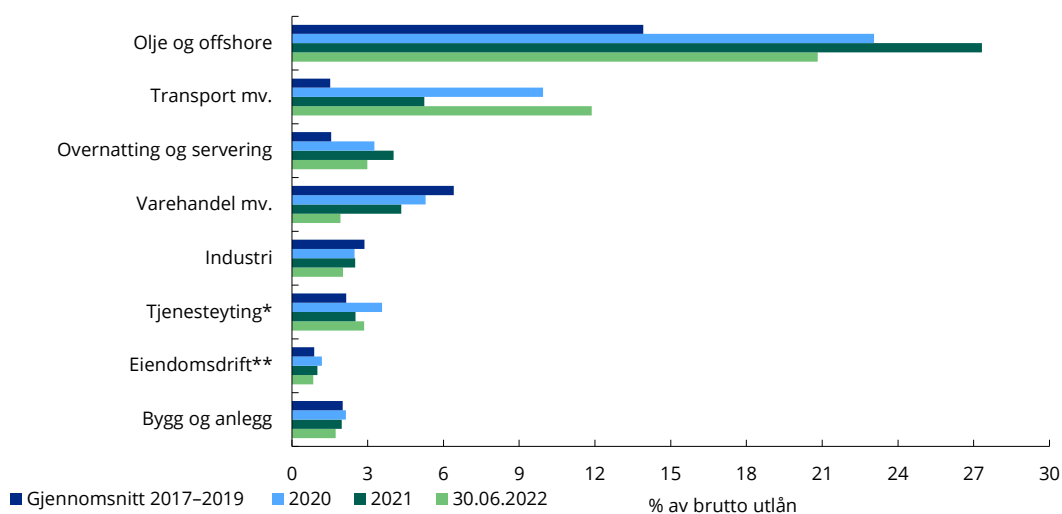
Kilde: Finanstilsynet

4.3 Høye energipriser kan ha påvirket misligholdsandelen i enkelte næringer

- I underkant av 21 prosent av bankenes utlån til olje- og offshorerelaterte næringer var misligholdt ved utgangen av andre kvartal 2022, se figur 6. Misligholdsandelen i disse næringene har gått markert ned sammenliknet med utgangen av 2021, og var også lavere enn ved utgangen av 2020. Utviklingen kan ha sammenheng med økte olje- og gasspriser, som kan ha en positiv innvirkning på disse næringene.
- Næringen overnatting og servering ble hardt rammet av covid-19-relaterte smitteverntiltak. Andelen av bankenes utlån til denne næringen som var misligholdt økte under pandemien, men har gått ned så langt i 2022.
- Utlån til varehandel viste tegn til ytterligere forbedring av kredittkvaliteten i andre kvartal 2022, og misligholdsandelen var ved utgangen av kvartalet markert lavere enn ved årsskiftet. Redusert kjøpekraft og lavere konsum i husholdningene kan påvirke varehandelen negativt i tiden fremover.
- Misligholdsandelen for bankenes utlån til transportnæringen økte betydelig i andre kvartal, noe som kan være relatert til de høye energiprisene.

¹¹ Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

Figur 6 Misligholdte utlån i enkelt næringer

Kilde: Finanstilsynet

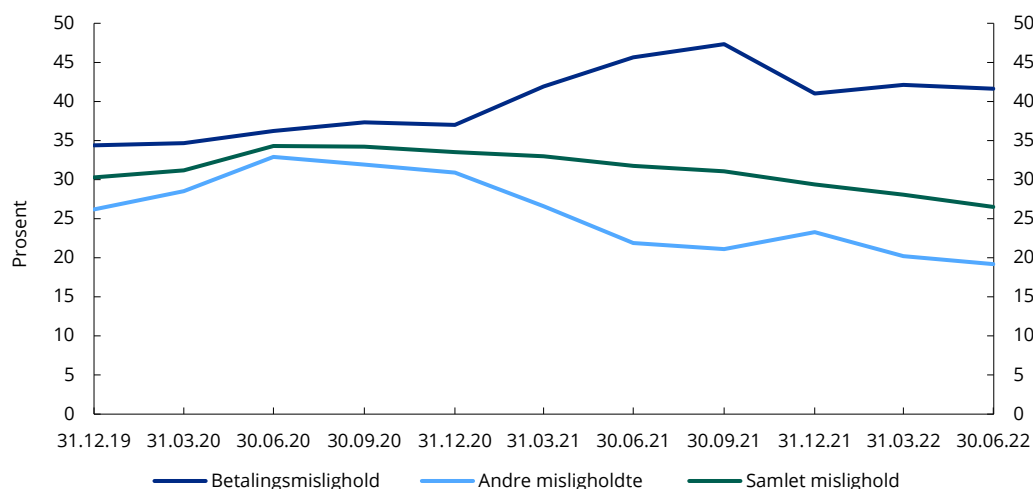
*Faglig, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting. ** Omsetning og drift av fast eiendom

5. Tapsavsetninger på misligholdte utlån

5.1 Bankene forventer lavere tap på misligholdte utlån

- Det siste året frem til utgangen av juni 2022 gikk bankenes tapsavsetninger på misligholdte utlån ned med 30,9 prosent. Nedgangen har sammenheng med det reduserte volumet av misligholdte utlån.
- Per 30. juni 2022 forventet bankene noe lavere tap på utlån som er forfalt med mer enn 90 dager (betalingsmislighold) sammenliknet med ett år tidligere, se figur 7. Dette må ses i sammenheng med porteføljesalg i forbrukslånsbanker. Avsetningsgraden på andre misligholdte utlån er svakt redusert siste år, hovedsakelig grunnet reduserte tapsavsetninger i gruppen av store banker, særlig i første kvartal 2022. Avsetningsgraden på samlet misligholdt utlånsvolum har sunket noe det siste året.

Figur 7 Avsetningsgrad på misligholdte utlån

Kilde: Finanstilsynet

5.2 Stabil avsetningsgrad for misligholdte utlån i personmarkedet, nedgang i bedriftsmarkedet

- Avsetningsgraden for bankenes misligholdte utlån til personkunder avtok marginalt til 32,0 prosent ved utgangen av andre kvartal i år, se tabell 4. Avsetningsgraden er vesentlig høyere i gruppene av mellomstore og mindre banker enn i gruppen av store banker. Dette kommer av at forbrukslånsbankene ligger i de førstnevnte gruppene, og disse bankene forventer større tap på sine misligholdte utlånsporteføljer enn tradisjonelle banker.
- Samlet sett har bankene, og særlig gruppen av store banker, redusert avsetningsgraden for sine misligholdte utlån til bedriftskunder i løpet av det siste året. Nivået var ved utgangen av juni 2022 lavere enn før pandemiutbruddet.

Tabell 4 Avsetningsgrad på misligholdte utlån¹², fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.06.2021	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022
Personmarkedet					
Store banker	10,4	9,2	11,1	9,0	9,5
Mellomstore banker	40,3	39,3	39,8	39,9	40,5
Mindre banker	32,9	41,0	36,6	36,0	35,0
Alle banker	33,2	32,9	32,9	32,4	32,0
Bedriftsmarkedet					
Store banker	32,8	31,9	29,1	27,0	24,8
Mellomstore banker	22,5	23,2	21,4	20,9	21,6
Mindre banker	27,2	25,2	25,2	24,4	26,4
Alle banker	31,3	30,6	27,9	26,0	24,4

Kilde: Finanstilsynet

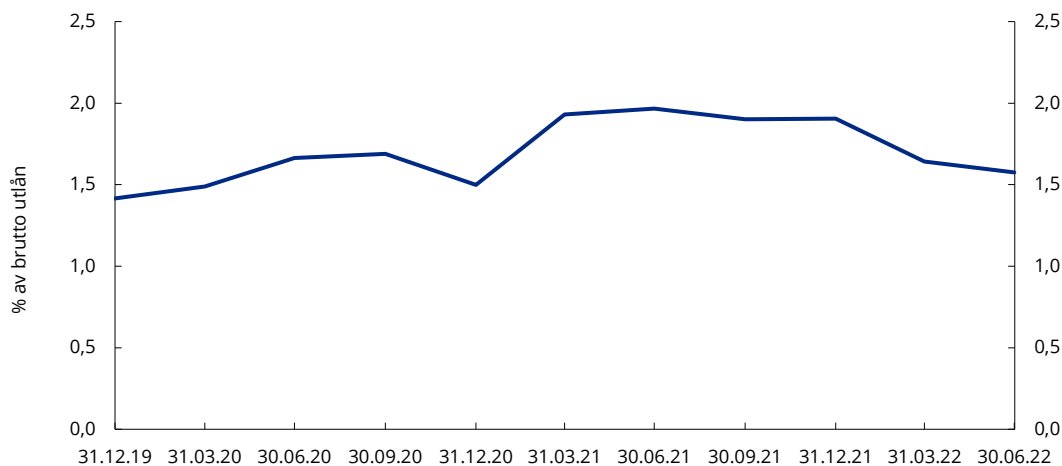
¹² Samlet for betalingsmislighold og andre misligholdte utlån

6. Betalingslettelser

6.1 Økt inflasjon og rente har så langt ikke medført en økning i betalingslettelser

- For bankene samlet har andelen utlån merket med betalingslettelser¹³ (forbearance) blitt redusert det siste året, og særlig i første kvartal 2022, se figur 8. Nedgangen i første kvartal var hovedsakelig relatert til gruppen av store banker.
- Bankene innvilget omfattende rente- og avdragsutsettelse til lånekunder etter utbruddet av koronapandemien, men majoriteten av utsettelsene som ble gitt i forbindelse med covid-19 har ikke blitt merket som betalingslettelser, jf. boks nedenfor. Økningen i lettelse var derfor høyere enn det som vises i figuren under, der kun utlån *merket* med lettelse vises.
- Det er rimelig å anta at økt inflasjon, stigende rentenivå og svakere konjunkturer vil medføre en økning i bankenes betalingslettelser i tiden fremover.

Figur 8 Utlån med betalingslettelser (forbearance)

Kilde: Finanstilsynet

Identifisering av mislighold og lettelser i lys av covid-19

I en rekke land ble det i tilknytning til covid-19 innført generelle ordninger for avdragsfrihet i form av såkalte moratorier. I Norge ble det ikke innført slike moratorier, men bankene innvilget omfattende rente- og avdragsutsettelse til lånekunder. Hovedregelen er at endringer i avbetalingsplanen for å avhjelpe finansielle problemer hos skyldneren skal anses som betalingslettelser. I mars 2020 uttalte EBA¹⁴ at endringer av betalingsplanen, inkludert utsettelse av renter og avdrag, for kredittverdige kunder som er rammet av en kortvarig likviditetsmangel som følge av koronapandemien, ikke nødvendigvis må føre til klassifisering som mislighold eller lettelse (forbearance). Finanstilsynets kartlegging av utlånsporteføljen til et utvalg av de større bankene kan tyde på at de fleste rente- og avdragsutsettelse gitt i forbindelse med covid-19, ikke er registrert som betalingslettelse, slik at den faktiske økningen i engasjementer med betalingslettelser kan ha vært større enn figur 8 antyder.

¹³ Utlån med betalingslettelser (med og uten tapsavsetninger) i prosent av brutto utlån

¹⁴ <https://eba.europa.eu/eba-provides-clarity-banks-consumers-application-prudential-framework-light-covid-19-measures>

6.2 Stabilt omfang av betalingslettelser i personmarkedet, nedgang i bedriftsmarkedet

- Andelen utlån merket med betalingslettelser i personmarkedet holdt seg relativt lav gjennom pandemien. Det siste året frem til utgangen av juni 2022 har nivået ligget stabilt i nærheten av 0,5 prosent av utlånsvolumet, se tabell 5.
- I bedriftsmarkedet gikk andelen utlån med betalingslettelser betydelig ned i første kvartal 2022, hovedsakelig grunnet en markert nedgang i gruppen av store banker. Nedgangen fortsatte i andre kvartal, også dette drevet av en nedgang i gruppen av store banker. Gruppene av mellomstore og mindre banker hadde også en lavere andel utlån med betalingslettelser i bedriftsmarkedet ved utgangen av juni 2022 enn ett år tidligere. Samlet for bankene var 3,6 prosent av utlån til bedrifter registrert med betalingslettelser ved utgangen av andre kvartal 2022, ned 1,3 prosentpoeng siste år.

Tabell 5 Andel utlån med betalingslettelser, fordelt på kunde- og bankgrupper

	30.06.2021	30.09.2021	31.12.2021	31.03.2022	30.06.2022
Personmarkedet					
Store banker	0,23	0,23	0,35	0,36	0,38
Mellomstore banker	0,87	0,82	0,74	0,76	0,67
Mindre banker	0,76	0,71	0,74	0,78	0,70
Alle banker	0,47	0,45	0,50	0,52	0,50
Bedriftsmarkedet					
Store banker	5,87	5,66	5,46	4,41	4,16
Mellomstore banker	1,80	1,81	1,90	1,74	1,74
Mindre banker	2,81	2,80	2,76	2,63	2,43
Alle banker	4,92	4,76	4,63	3,80	3,61

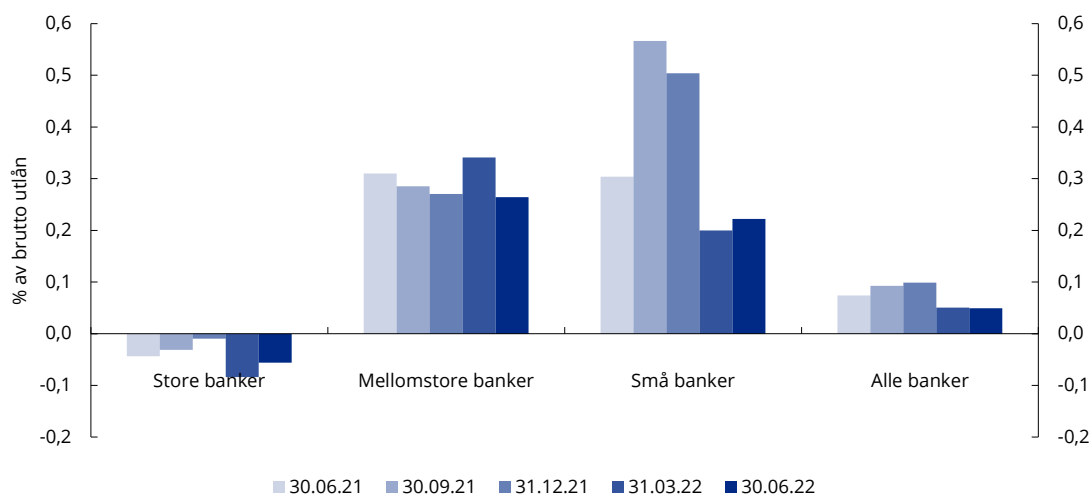
Kilde: Finanstilsynet

7. Resultatførte utlånstap

7.1 Lavt tapsnivå i bankene, drevet av tilbakeføringer i gruppen av store banker

- Norske bankers samlede resultatførte utlånstap (annualisert) utgjorde 0,05 prosent av den gjennomsnittlige utlånsmassen i første halvår 2022, som er marginalt lavere enn samme periode i fjor, se figur 9. Det lave tapsnivået kan særlig forklares av gruppen av store banker, som i likhet med i første halvår i fjor hadde netto tilbakeføringer av tapsavsetninger.

Figur 9 Resultatførte tap (akkumulert og annualisert) på utlån, garantier og ubenyttet kredittramme

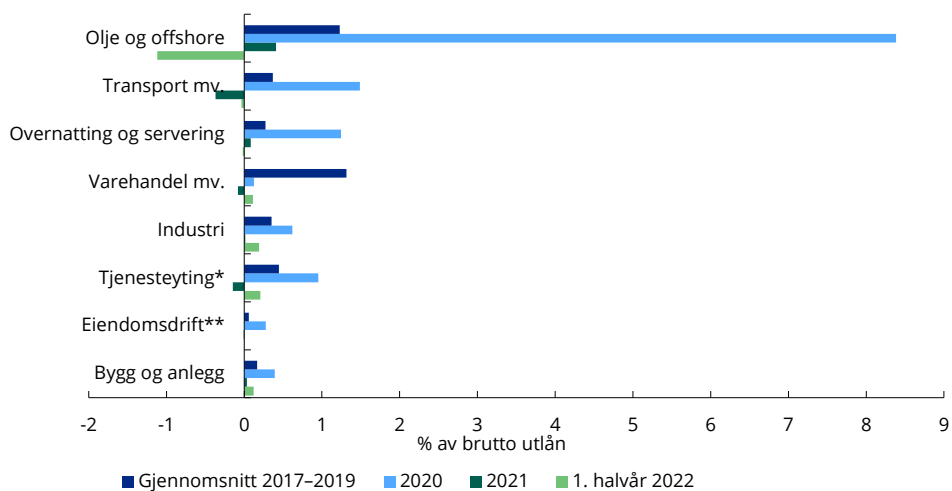

Kilde: Finanstilsynet

7.2 Økte tap i flere næringer, men fra lave nivåer

- I 2021 ble utlånstapene markert redusert i flere av næringene som ble hardest rammet av pandemien, slik som overnattings- og serveringsvirksomhet og olje- og offshorevirksomhet, som følge av tilbakeføringer av tapsavsetninger som ble foretatt i 2020. I første halvår 2022 økte imidlertid tapene (annualisert) i flere næringer, men fra lave nivåer, se figur 10. Samlet hadde bankene netto tilbakeføringer i olje- og offshorerelaterte næringer i første halvår, som må ses i sammenheng med utviklingen i olje- og gasspriser.
- Utlån til næringen eiendomsdrift sto for 41 prosent av bankenes samlede utlån til bedrifter per 30. juni 2022. Bankenes tap på disse utlånene har vært svært lave de siste årene, og utgjorde kun 0,1 prosent av utlånsvolumet til denne næringen i første halvår 2022.

Figur 10 Tap på utlån til enkelt næringer

Kilde: Finanstilsynet

*Faglig, finansiell og forretningsmessig tjenesteyting. ** Omsetning og drift av fast eiendom

Vedlegg

Vedlegg 1: IFRS 9

En av erfaringene etter den internasjonale finanskrisen var at bankene regnskapsførte for lave tap og at dette ble gjort for sent. I etterkant av krisen var det enighet om at bankenes tapsavsetninger bør baseres på *forventet tap* for å synliggjøre kvaliteten på bankenes utlånsportefølje. IFRS 9 erstattet 1. januar 2018 IAS 39 som regnskapsstandard for finansielle instrumenter.¹⁵ Standarden angir rammer for bankenes tapsføring og krever at bankene regnskapsfører forventet tap basert på best tilgjengelige informasjon på rapporteringstidspunktet om historiske, nåværende og fremtidige forhold. Prognoser skal i utgangspunktet baseres på eksternt tilgjengelig informasjon, for eksempel makroøkonomiske prognoser fra Norges Bank, Statistisk sentralbyrå eller andre anerkjente institusjoner. Dersom banken mener at disse prognosene ikke er relevante og velger å legge til grunn egne makroprognoser i framskrivningene, må dette begrunnes og dokumenteres.

Beregningen av forventet tap skal være et resultat av estimerte tap i flere scenarioer, som vektes etter sannsynligheten for at de ulike scenarioene vil inntreffe. I oppgangstider, normale økonomiske tider og moderate nedgangskonjunkturer er utlånstapene som oftest svært lave eller lave, mens tapene kan bli svært høye i en alvorlig nedgangskonjunktur. Det er viktig at bankene i beregningen av forventet tap tar høyde for at det kan være betydelig ikke-linearitet i tapene i et nedgangsscenario sammenliknet med basisscenarioet.

I beregningen av forventet tap etter IFRS 9, skal lånene plasseres i ett av tre trinn. Trinn 1 inneholder lån hvor kredittrisikoen ikke anses økt, og tapsavsetningen beregnes som forventet kredittap over de neste 12 månedene. Lån som har en vesentlig økt kredittrisiko siden førstegangsinnregning, skal klassifiseres i trinn 2. Når kredittrisikoen har økt så mye at lånet anses kredittforringet, skal lånet klassifiseres i trinn 3. Et lån regnes som kredittforringet når en eller flere hendelser som har negativ effekt på estimerte fremtidige kontantstrømmer, har inntruffet. Etter Finanstilsynets vurdering er det rimelig å legge til grunn at kredittforringede lån er det samme som misligholdte lån, jf. Finanstilsynets brev til bankene om forventet kredittap i årsregnskapene for 2020¹⁶. Lån hvor det er innvilget betalingslettelser for å avhjelpe finansielle problemer hos kunden, vil etter IFRS 9 klassifiseres i enten trinn 2 eller trinn 3. I trinn 2 og 3 beregnes tapsavsetningen som forventet kredittap over eiendelens forventede levetid.

Vedlegg 2: Datagrunnlag

Rapporten er hovedsakelig basert på innrapporterte størrelser fra Offentlig regnskapsrapportering for banker og finansieringsforetak (ORBOF). Foretakene rapporterer til ORBOF på ikke-konsolidert nivå. Heleide kreditt- og finansieringsforetak er inkludert i tallene for banker for å få størrelsene på tilnærmet konsolidert nivå. Deler av bankenes samlede utlån er overført til deleide kredittforetak, men siden bankene ikke rapporterer tap på slike utlån, er det valgt å ikke inkludere dette utlånsvolumet i datagrunnlaget.

Figurer og omtale av tap og mislighold i enkelt næringer er basert på bankenes rapportering av spesifikasjon av tap på utlån (KRT-1131).

¹⁵ For norske banker som har utstedt børsnoterte instrumenter, har IFRS vært gjeldende fra 1. januar 2018. Øvrige norske banker har vært pålagt å bruke IFRS 9 siden 1. januar 2020.

¹⁶ <https://www.finanstilsynet.no/contentassets/eb5febe11aee436dbade01dd9583751b/forventet-kredittap-i-arsregnskapene-for-2020.pdf>

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

Telefon 22 93 98 00
post@finanstilsynet.no
finanstilsynet.no